

Igor
Loinjak

Izložba kao analiza kustoskog zalaganja

Hommage V. K.-u

Muzej likovnih umjetnosti, Osijek

13. lipnja – 8. rujna 2019.

AUTOR IZLOŽBE: Daniel Zec

↑ FOTO D. Zec

Česta je praksa da se preminulim umjetnicima priređuju posthumne retrospektivne ili antologijske izložbe njihovih djela ili pak da njihovi prijatelji i poznanici (oni koji aktivno sudjeluju u domeni svijeta umjetnosti – prije svega drugi umjetnici) svojim djelima skupljenima unutar jednog izložbenog prostora/koncepcije odaju pijetetom potaknut hommage umjetnikovu liku i djelu – prije svega njegovoj umjetničkoj djelatnosti. Nije, međutim, osobito čest slučaj da se priređuju izložbe u

spomen na ljude koji su svojim kustoskim djelovanjem donosili kamenčiće i svesrdno pomagali pri izgradnji palače svijeta umjetnosti nekog grada, regije ili sredine u kojoj žive. Kustos Muzeja likovnih umjetnosti Daniel Zec odlučio je upravo izložbom, a ne simpozijem ili okruglim stolom evocirati sjećanje na svoga kolegu, muzejskoga mentora, ali i prijatelja Vlastimira Kusika.

Pisati o izložbi *Hommage V. K.-u* moglo bi se započeti bi(bli)ografskom analizom Vlastimirova stručnog i privatnog živo-

ta, premda nam i sam osvrt na umjetnike i umjetnine prisutne na izložbi daje jasnu i preciznu predodžbu o tome tko je bio Vlastimir, čime se bavio u svom kustoskom djelovanju, koji su bili njegovi interesi, estetske preferencije i omiljeni umjetnici. No, moglo bi se tu iščitati i još štošta drugo što o Vlastimiru nismo znali ni mi koji smo ga dobro ili malo manje dobro poznavali. U nekrologu pisanom povodom smrti Vlastimira Kusika Zvonko Maković je napisao da „niti jedan drugi kritičar, kustos, muzealac, nije na tako jednostavan način uspio afirmirati lokalni štih s univerzalnim, a da u tome ne izbija provincijalno pretjerivanje. Kusik je bio taj koji je u Osijek dovodio najveće umjetnike, recentne umjetničke pojave i implementirao ih u svoju sredinu za koju je bio silno vezan i iskreno je volio.“ Maković, kao vrlo dobar poznavatelj lika i djela Vlastimira Kusika uočio je upravo onu bitnu komponentu utkanu i Vlastimirov kustoski poziv. Tragom iznesene Makovićeve teze kustos Zec spretnom je analizom upravo lo-

kalnog štiha u kojem su zasijane klice onog univerzalnog, umjetnički vrijednog i estetski relevantnoga napravio izbor nešto više od pedeset djela koja su od lipnja do rujna 2019. okupirala prostor MLU-a. Uz djela iz privatnih zbirki i nekih drugih muzejskih kolekcija, veliki je dio djela uzet iz fondusa MLU-a, a ona su upravo Kusikovom zaslugom i postala dio te muzejske zbirke. Nadalje, neka od djela kojima nije bila dosuđena takva sudbina posuđena su iz Vlastimirova privatnog „zbira“ umjetnina koji je on privatno pomno skupljao i čuvao ugrađujući etiku vlastita stručnog poziva određenog radnim mjestom i zaposlenjem i u kontekst svoje privatne strasti – umjetnosti.

Kusikova karijera kustosa započela je ranih osamdesetih godina kada 1981. godine postaje zaposlenikom Galerije likovnih umjetnosti – radno mjesto kustos, pa s vremenom viši kustos, muzejski savjetnik, a da bi se njegovo ime 2014. godine našlo uvršteno u Arhiv zaslužnih muzealaca Muzejskog dokumentacijskog centra. Već je

↓ FOTO D. Zec

zarana njegov interes bio usmjeren prema tadašnjim suvremenim tendencijama na području slikarstva i konceptualne umjetnosti. U svom se sjećanju na Vlastimira Ješa Denegri prisjetio kako je upravo Kusik bio zaslužan za priređivanje izložbe *Primjeri primarnog i analitičkog slikarstva u Jugoslaviji 1974. – 1980.* koja je ujedno bila prva sustavna povijesna obrada i analiza aktualnih stremljenja na polju slikarstva. Osim toga, nezaobilazna je bila njegova uloga u afirmaciji pripadnika grupe Gorgona čiji je umjetnički svjetonazor Vlastimir osobito cijenio. Stručno oblikovane već na počecima bavljenja njegovim životnim pozivom, Vlastimirove su estetske preferencije naginjale umjetnosti nastaloj na tragu djelovanja umjetnika koji su pripadali tradiciji povijesnih avantardi i tzv. novoj umjetničkoj praksi. Premda otvoren i za nove, drugačije poetičke pristupe, Kusiku su često zamjerali što se bavi isključivo svojim „favoritima“, svojim krugom umjetnika o kojima piše i čiji rad aktivno prati, kao da neki drugi umjetnici ni ne postoje. O tome je u *Glasi Slavonije* napisao i tekst „Umjetnički kritičar ili profesija koja ne postoji“ u kojem je unutar svega kartice teksta sažeo glavne odrednice vlastitoga kritičkog pristupa: „Napomenom se želi kazati da je umjetnička kritika, takova (hladna i prepametna) i još, 'moja', suviše subjektivna odnosno selektivna, isključiva i neobjektivna (...) Zaboravlja se kako kritika kao ogled o djelu u svojoj biti i naravi ima smisla jedino ako je subjektivna jer je i samo djelo o kome govori subjektivno, posebno, pojedinačno, individualno. Pojedinačnost i individualnost djela umjetnički iskazano može gledati i tumačiti samo jednako takovo subjektivno mišljenje i osjećanje.“ Kusik se u svom pristupu umjetnosti gotovo uvijek vodio tom osobnom, ali istovremeno i stručnom te intelektualnom nadmoćnom analizom djela.

Izložba je popraćena katalogom u kojem su uz glavnog kustosa tekstove napisali Ješa Denegri, Goran Rem i Igor Loinjak. Iako se u njima analizira i sažima Kusikovo djelova-

nje kao likovnog kritičara, pisali su ih ljudi koji su s Vlastimirom u različitim razdobljima njegova života razmijenili puno misli o umjetnosti i svijetu (te umjetnosti u svijetu) tako da se u njima osjeća neizostavni prislan pristup temi. Zec je među umjetnička imena starije generacije uvrstio umjetnike poput Josipa Alebića, Borisa Demura, Slavomira Drinkovića, Ivana Faktora, Gorana Fruka, Pavla Hegeđuša, Željka Jermana, Marijana Jevšovara, Deana Jokanovića-Toumina, Željka Kipkea, Julija Knifera, Ivana Kožarića, Branimira Davida Kusika, Oscara Nemoni, Edina Numankadića, Dušana Otaševića, Vladimira Pandžića, Ljubomira Perčinlića, Edite Schubert, Đure Sedera, Marijana Sušca, Ivana Šeremeta, Bojane Švertasek, Marina Tartaglije, Nikole Tricka, Josipa Vanište, Sande Vehabović, Mije Vesovića i Marka Živkovića. Uvrstio je nadalje i djela niza umjetnika, mahom srednje i mlađe generacije, čiji je rad i umjetničko sazrijevanje Kusik aktivno pratio priređujući nekim od njih prve izložbe. Među njima su zastupljeni Mario Čaušić, Ivan Doroghy, Hrvoje Duvnjak, Vladimir Frelih, Boris Ivandić, Jelena Kovačević, Ines Matijević Cakić, Tihomir Matijević, Sabina Ostojić, Krunoslav Stipešević, Domagoj Sušac, Marijan Sušac, Marin Topić, Davor Vrankić i Anabel Zanze. Interes za mlade umjetnike iz osječkoga bazena Vlastimir je osobito njegovao pomno prateći njihove karijere i kada bi napustili svoj grad te odlazili studirati ili živjeti u Zagreb, Sarajevo, Ljubljanu, Pariz, Berlin ili New York. U kontekstu ove teme osobito je važno spomenuti Kusikovo kapitalno djelo *Adresa – eseji, kritike, kolumne i ostalo*. Zbirka je to tekstova u kojima Kusik kroz dvije velike teme analizira fenomen grada (Osijeka) te živopisne sudbine umjetnika, događaja i pojava koje je prepoznao kao stvarnost ili prikrivenu metaforu umjetničkoga svijeta jednog imaginarnog grada, onoga grada u koji je pojmovno inkorporiran termin zavičaja. Termin zavičajnosti pratit će Kusikove ideje i zapise čitavo vrijeme, a zavičaj – kao osobno mje-

↑ FOTO D. Zec

sto u kojemu se boravi, iz kojega se odlazi ili se u njega vraća – poslužio je Vlastimirovu utemeljenju poznate teze o velikim, jakim odlascima (Doroghy, Ivandić, Stipešević, Vrankić), ali isto tako i snažnim povratcima (Čaušić, Duvnjak, Frelih, Kovačević, Matijević Cakić, Matijević, Marijan i Domagoj Sušac), odnosno o komponenti migracije kao bitnom segmentu umjetničkoga stvaranja koju je razvio na primjeru osječke likovne scene.

Kroz četrdesetogodišnje bavljenje aktualnom umjetničkom produkcijom, Kusik je unatoč ranije spomenutom prigovoru da piše samo o svojim „favoritima“ napisao tekstove o vrlo raznolikim likovnim pojavama doprinoseći u „svojoj Galeriji“ i „svoje gradu“ širenju estetskih horizonata jedne sredine koju je uvijek odbijao nazivati provincijalnom ili periferijskom. Svjestan toga, Daniel Zec je naveo da izložba *Homma-*

ge V. K.-u „ne predstavlja strog kritički odmak u pravcu analize i evaluacije stručnog rada i kompetencija Vlastimira Kusika kao likovnog kritičara i kustosa. Ova je izložba, prije svega, znak pažnje posvećen jednom iz naših redova, ona je homagij našem kolegi, suradniku i mentoru – gesta troje kustosa i matične ustanove unutar koje je V. K. gotovo cijeli svoj radni vijek djelovao i čiji je identitet sustvarao.“ Usprkos tome, Zec je uspio postaviti izložbu koja je nadišla njegovu skromnu ideju iznesenu u uvodniku kataloga jer je odabirom djela postavljenih unutar segmentiranih prostora MLU-a stvorio ujednačene izložbene cjeline u kojima izabrani artefakti vizualno vrlo vjerno oslikavaju Kusikov estetski svjetonazor utemeljen na idejama gestualnog, analitičko-eksperimentalnog i minimalnog pristupa umjetnosti. x